

Coevorden, DSM Weg
(Gemeente Coevorden, Dr.)
Inventariserend Archeologisch
Veldonderzoek (IVO-O)
Verkennde en Karterende Fase
Definitief
Steekproefrapport 2021-10/10

Coevorden, DSM Weg
(Gemeente Coevorden, Dr.)
Inventariserend Archeologisch
Veldonderzoek (IVO-O)
Verkennde en Karterende Fase
Definitief
Steekproefrapport 2021-10/10

Coevorden, DSM Weg
(Gemeente Coevorden, Dr.)
Inventariserend Archeologisch Veldonderzoek (IVO-O)
Verkennde en Karterende Fase

Een onderzoek in opdracht van
Gemeente Coevorden

Steekproefrapport 2021-10/10
ISSN 1871-269X
Status: **definitief**

auteur: ████████ MA (KNA-archeoloog/-prospecteur
actor reg. nr. 97236416)
autorisatie: ████████ (senior KNA-archeoloog/-
prospecteur, actor reg. nr. 35453178)

Goedgekeurd door de bevoegde overheid
gemeente Coevorden, ██████████
beleidsmedewerker cultuurhistorie en archeologie
d.d. 27 oktober 2021

De Steekproef bv werkt volgens de Kwaliteitsnorm
Nederlandse Archeologie 4.1 en SIKB-BRL 4000.
Voor dit onderzoek gelden protocollen 4002 & 4003.
Foto's en tekeningen zijn gemaakt door
De Steekproef, tenzij anders vermeld.

© De Steekproef bv, oktober 2021

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd
en/of openbaar gemaakt zonder bronvermelding.

De Steekproef bv aanvaardt geen aansprakelijkheid
voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing
van de adviezen of het gebruik van de resultaten van
dit onderzoek.

De Steekproef bv Archeologisch
Onderzoeks- en Adviesbureau
adres Hogeweg 3, 9801 TG Zuidhorn
telefoon 050 – 5779784
internet www.desteekproef.nl
e-mail info@desteekproef.nl
kvk 02067214

Inhoud

Samenvatting

Administratieve gegevens van het plangebied

1. Inleiding.....	1
• 1.1 Aanleiding en doel (KNA 4.1: LS01).....	1
• 1.2 Locatie (KNA 4.1: LS01, LS02).....	2
2. Bureauonderzoek (KNA 4.1: LS06).....	3
• 2.1 Fysische geografie (KNA 4.1: LS04).....	3
• 2.2 Archeologie (KNA 4.1: LS04).....	3
• 2.3 Historische geografie (KNA 4.1: LS03).....	6
• 2.4 Archeologisch verwachtingsmodel (KNA 4.1: LS05).....	8
3. Veldonderzoek (KNA 4.1: VS05).....	9
• 3.1 Methoden en technieken (KNA 4.1: VS01).....	9
• 3.2 Resultaten veldwerk (KNA 4.1: VS02, VS03).....	10
4. Conclusies en advies (KNA 4.1: VS07).....	12

Gebruikte bronnen

Lijst van Figuren en Tabellen

Appendix I: Archeologische periodes

Appendix II: Boorstaten

Appendix III: Laagbeschrijvingen

Samenvatting

In opdracht van de gemeente Coevorden, vertegenwoordigd door mevr. C. Verschoor, is een inventariserend archeologisch onderzoek uitgevoerd aan de DSM Weg te Coevorden, gemeente Coevorden, provincie Drenthe (Figuur 1). De aanleiding voor het onderzoek is de geplande sloop van de huidige bebouwing en de nieuwbouw van een school. Hiertoe benodigde graafwerkzaamheden kunnen leiden tot aantasting van in de ondergrond aanwezige archeologische waarden. Het doel van het onderzoek is vast te stellen wat de kans is op de aanwezigheid van archeologische waarden.

Het onderzoek bestaat uit een bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek (verkennde en deels karterende fase). Het plangebied ligt aan de rand van de vestingstad Coevorden. De stad ligt in een beekdal met dekzandruggen. Door het plangebied liep de buitenste stervormige gracht die is aangelegd aan het begin van de achttiende eeuw. De gracht werd in de jaren 1980 gedempt, toen waren het noorden en zuiden van het gebied al in gebruik als bedrijventerrein.

Tijdens het booronderzoek is in het zuidwesten van het plangebied een klein deel met een intact podzolprofiel gevonden. Hierin zijn echter geen vondsten gedaan. Het noordelijk deel van het plangebied is volledig verstoord tot in het beekzand. In het midden van het plangebied werd inderdaad de demping van de gracht gevonden. Deze bestond voornamelijk uit zeer puinhoudende grond. Er werden geen intacte (humeuze) lagen van de gracht gevonden en geen archeologische vondsten gedaan.

Selectie-advies door R. Rap MA (KNA-archeoloog/prospecteur)

Tijdens het booronderzoek zijn geen archeologische vondsten gedaan en in de gracht zijn geen intacte lagen aangetroffen. Aan beide kanten van de gracht is de bodem sterk verstoord. Ook onder het metaalbewerkingsbedrijf (waar niet is geboord) is de bodem waarschijnlijk verstoord. De kans op intacte archeologische waarden in het plangebied is klein. Wij adviseren daarom het plangebied wat betreft de archeologie vrij te geven.

In alle gevallen geldt dat indien bij toekomstig graafwerk archeologische vondsten worden gedaan of archeologische grondsporen worden aangetroffen, daarvan direct melding moet worden gedaan bij de minister conform de Erfgoedwet 2015, artikel 5.10 & 5.11. Wij adviseren dit te doen bij de gemeente Coevorden.

Selectiebesluit bevoegde overheid

Dit rapport is ter toetsing voorgelegd aan de bevoegde overheid, de gemeente Coevorden. Namens deze heeft mevr. C.W. Verschoor, beleidsmedewerker cultuurhistorie en archeologie, op 27 oktober 2021 laten weten het rapport goed te keuren en bovengenoemd selectie-advies over te nemen.

Administratieve gegevens van het plangebied

Provincie	Drenthe
Gemeente	Coevorden
Plaats	Coevorden
Toponiem	DSM Weg
Kaartblad	22E
Centrumcoördinaten	246.071 / 520.359
Bestemmingsplan	Bedrijventerrein Stad, Coevorden
Oppervlakte	2 hectare
NAP-hoogte maaiveld	Circa 11 meter +NAP
Huidig grondgebruik	Bebouwd en beplant
Soort onderzoek	Bureauonderzoek & veldonderzoek (verkennende en deels karterende fase)
Opdrachtgever	Gemeente Coevorden
Uitvoerder	De Steekproef bv
Bevoegde overheden	Gemeente Coevorden
Steekproef projectcode	2021-10/10
Onderzoeksmeldingsnummer	5125448100
Datum veldwerk	19 oktober 2021
Maximale diepte onderzoek	320 centimeter onder maaiveld
Beheer en plaats documentatie	De Steekproef bv / Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed / DANS / DINO-loket (boorgegevens)

1. Inleiding

1.1 Aanleiding en doel (KNA 4.1: LS01)

In opdracht van de gemeente Coevorden, vertegenwoordigd door [REDACTED], is een inventariserend archeologisch onderzoek uitgevoerd aan de DSM Weg te Coevorden, gemeente Coevorden, provincie Drenthe (Figuur 1). De aanleiding voor het onderzoek is de geplande sloop van de huidige bebouwing en de nieuwbouw van een school. Hiertoe benodigde graafwerkzaamheden kunnen leiden tot aantasting van in de ondergrond aanwezige archeologische waarden. Het doel van het onderzoek is vast te stellen wat de kans is op de aanwezigheid van archeologische waarden.

Op de Archeologische Beleidsadvieskaart van de gemeente Coevorden ligt het plangebied in de historische kern van de stad Coevorden (De Boer *et al.* 2011). Dit houdt in dat voorafgaand aan alle bodemingrepen archeologisch onderzoek uitgevoerd dient te worden. Het plangebied heeft een oppervlakte van circa 2 hectare. Voor het gehele plangebied wordt een bureauonderzoek uitgevoerd. Voor circa 1,25 hectare wordt tevens een booronderzoek uitgevoerd.

Het onderzoek bestaat uit een bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek (verkennde en deels karterende fase). Het doel van het onderzoek is het opstellen van een archeologisch verwachtingsmodel van het gebied aan de hand van de beschikbare fysisch-geografische, archeologische en historisch-geografische informatie. Tijdens het veldonderzoek is dit verwachtingsmodel getoetst. Daartoe zijn de opbouw en gaafheid van de bodem bepaald.

Figuur 1: Coevorden, DSM Weg: Uitsnede van de topografische kaart (opentopo.nl).

1.2 Locatie (KNA 4.1: LS01, LS02)

Het plangebied ligt aan de westkant van het oude stadscentrum van Coevorden. Langs de zuid- en westrand loopt de DSM Weg en aan de oostkant loopt de Parallelweg. Het oosten van het gebied is volledig bebouwd en bestraat. Hier staat een metaalbewerkingsbedrijf. In het uiterste zuidwesten van het plangebied staat een klein gebouw met plantsoenen en twee kleine parkeerterreinen. Verder ligt een groot deel van het gebied braak sinds sloopwerkzaamheden in 2013/2014. Volgens informatie van het Kabels en Leidingen InformatieCentrum (KLIC) lopen alleen langs de buitenranden van het plangebied leidingen (21G614984).

Figuur 2: Coevorden, DSM Weg: Luchtfoto met rood omlijnd het plangebied. Rood gearceerd het deel waar geen booronderzoek is uitgevoerd.

Figuur 3: Coevorden, DSM Weg: Foto's van het plangebied. Links: vanaf de DSM Weg richting het noorden. Rechts: tussen boorpunt 6 en 7 richting het westen.

2. Bureauonderzoek (KNA 4.1: LS06)

Tijdens het bureauonderzoek is de bestaande relevante kennis van het plangebied verzameld. De gebruikte bronnen voor het onderzoek staan aan het eind van dit rapport. Één van de bronnen is ARCHIS 3, het archeologisch registratie- en informatiesysteem van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE). Deze databank is toegankelijk voor organisaties die werkzaam zijn in de archeologie. Het bevat een GIS-systeem waarin onder meer een archeologische kaart en aardkundige kaarten geraadpleegd kunnen worden.

2.1 Fysische geografie (KNA 4.1: LS04)

Coevorden ligt in een beekdal met dekzandopduikingen. Op de geomorfologische kaart ligt het in een zone met bebouwing. Omliggend zijn echter zones met een dekzandrug (3B53) en beekdalbodems (22R42). Ook op de bodemkaart is het gebied vanwege bebouwing niet gekarteerd. Nabij liggen echter hoge zwarte enkeerdgronden (zEZ23; lemig fijn zand) en beekerdgronden (pZg23; lemig fijn zand). Vanwege de bebouwing is het natuurlijk verloop op het Actueel Hoogtebestand Nederland niet meer waar te nemen.

Op de drogere delen van het dekzandlandschap zijn doorgaans podzolbodems ontstaan. Deze bestaan uit een donkerbruine, humusrijke toplaag (A-horizont) met daaronder een lichtgrijze uitspoelingslaag (E-horizont). Het hieruit gespoelde materiaal, zoals ijzer en humus, is neergeslagen in de roodbruine B-horizont. Deze gaat via een oranjegele overgangslaag (de BC-horizont) over in het schone gele zand van de C-horizont. Een dergelijke bodem kan worden aangetroffen op een dekzandrug.

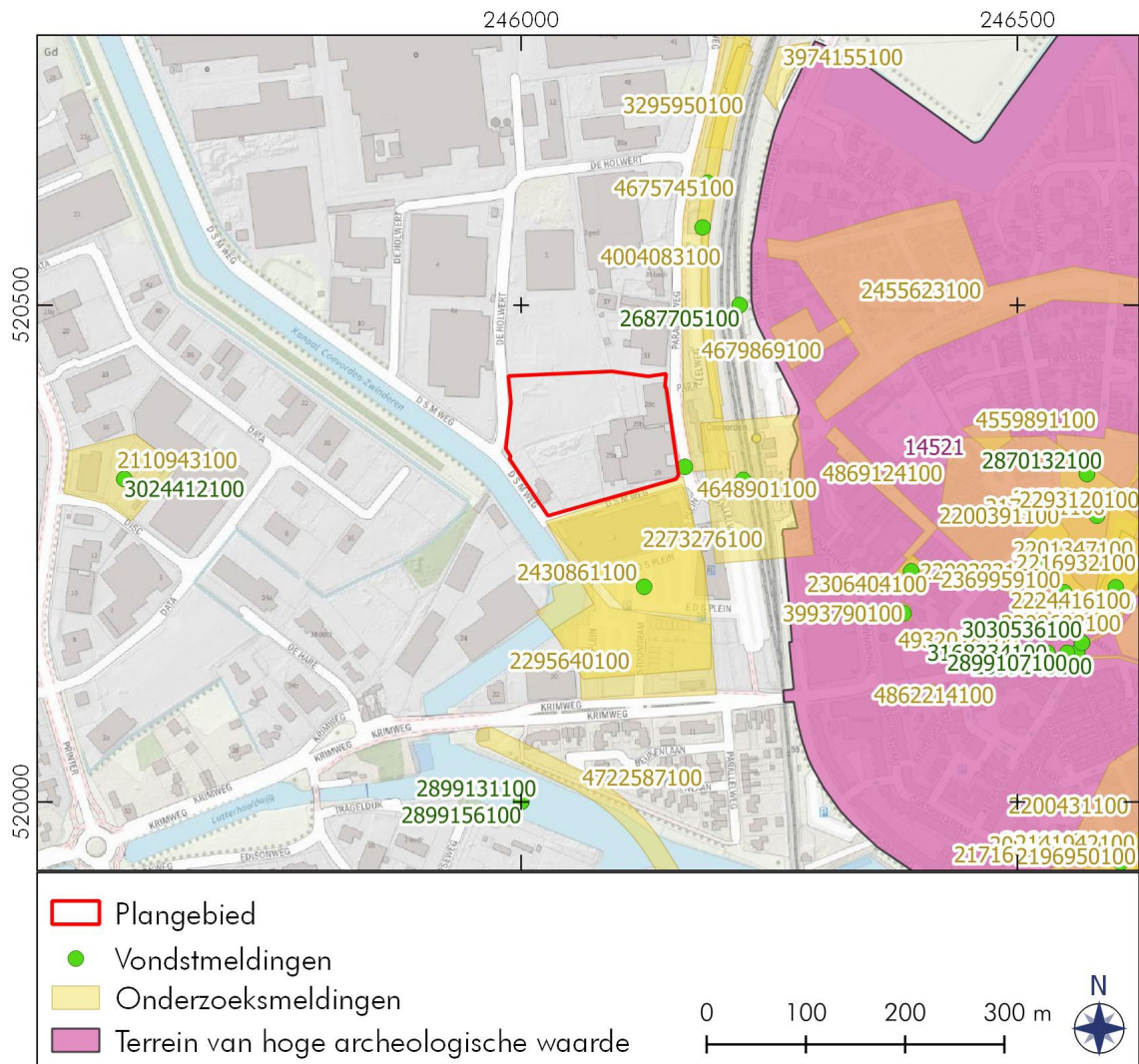
Uit archeologische onderzoeken rondom het plangebied blijkt dat de top van het bodemprofiel veelal sterk is verstoord of nieuwtijds opgebracht. Vanwege de ligging aan de rand van de oude vesting zijn verder waarschijnlijk grachtvullingen of oude ophogingslagen aanwezig. Onder ophogingslagen kan een (deels) intact podzolprofiel bewaard zijn gebleven.

2.2 Archeologie (KNA 4.1: LS04)

Binnen de vesting Coevorden zijn zeer veel archeologische onderzoeken uitgevoerd en vondsten gedaan (Figuur 4). In Tabel 1 is een overzicht gegeven van alle vondstmeldingen binnen een straal van circa 500 meter rondom het plangebied. Veel vondstmeldingen zijn op of rondom het kasteelterrein van Coevorden gedaan. Ook zijn regelmatig delen van de grachten en andere verdedigingswerken aangetroffen. De meeste vondsten dateren uit de late middeleeuwen tot nieuwe tijd. Er zijn op de top van dekzandruggen ook enkele oudere vondsten gedaan.

Vanwege het grote aantal onderzoeken dat in Coevorden is uitgevoerd, wordt hier een selectie van relevante onderzoeken besproken. Direct ten zuiden is een archeologische begeleiding uitgevoerd waarbij dempingen van de binnenste vestinggracht zijn gevonden (2430861100). Hierbij werd waargenomen dat de gracht in delen met waarschijnlijk een kruiwagen is gedempt. Er werd ook een nog onbekende gracht gevonden.

Ten (noord)oosten van het plangebied, ter plaatse van het station en het spoor is een archeologische begeleiding uitgevoerd (3295950100). Hierbij zijn delen van het ravelijn en de ravelijngracht gevonden. Een ravelijn is een vijfhoekig versterkt eiland dat zich, omgeven door een extra ravelijnsgracht, in een vestinggracht bevindt. Ook werd een deel van de buitengracht aangesneden. In de binnengracht zijn houten constructies gevonden die waarschijnlijk dienst hebben gedaan als kadewanden.

Figuur 4: Coevorden, DSM Weg: Kaart met archeologische waarden in de omgeving van het plangebied (Archis). Vondstmeldingen zonder groen label, behoren tot de onderzoeksmelding waar deze in ligt.

Tabel 1: Coevorden, DSM Weg: Vondstmeldingen in de omgeving van het plangebied (Archis).

Zaaknummer	Omschrijving	Datering
2179981100	Archeologische begeleiding aan de voet van het kasteel van Coevorden. Vondsten komen vrijwel uitsluitend uit de bouwvoor. Dierlijk bot, musketkogels, steengoed, roodbakkerd aardewerk, fayance, duit, vensterglas, glazen fles, porselein, industrieel wit aardewerk, pijp-aardewerk.	Late middeleeuwen – nieuwe tijd
2201347100	Opgraving op het kasteelterrein. Sporen van middeleeuwse waterlopen, structuren, kasteelgracht en bewoningssporen. Veel vondsten (aardewerk, glas, metalen objecten, hout, bouwmaterialen, bewerkt vuursteen, dierlijke en menselijk bot en leer).	Middeleeuwen – nieuwe tijd
2209383100	Archeologische begeleiding van sloop- en saneringswerkzaamheden. Voor het grootste deel ging het niet	Nieuwe tijd midden

	diep genoeg om archeologische lagen aan te snijden. In één deel wel, hier werd een stadsbewoningslaag gevonden met steengoed, aardewerk en glas.	
2224416100	Booronderzoek waarbij gedempte grachtvulling werd aangeboord en enkele funderingen. Tevens werd aardewerk, dierlijk bot, glas en klopstenen gevonden.	Paleolithicum – nieuwe tijd
2275163100	Archeologische begeleiding waarbij resten van de stadsgracht en bewoningssporen zijn gevonden.	Late middeleeuwen – nieuwe tijd
2369959100	Archeologische begeleiding waarbij ophogingslagen, grachtvullingen en houten beschoeiingen zijn gevonden, alsook steengoed en roodbakend aardewerk, een zilveren munt en een koperen ketel.	Late middeleeuwen – nieuwe tijd
2430861100	Archeologische begeleiding waarbij insteken van verstinggrachten, musketkogels, scherven aardewerk, objecten van glas en metalen knopen zijn gevonden.	Nieuwe tijd
2687705100	Vuurstenen flint-rechteckbeil.	Midden neolithicum B
2870132100	Archeologische opgraving waarbij een gracht, funderingen en een afvalkuil met scherven aardewerk zijn gevonden.	Late middeleeuwen – nieuwe tijd
2899107100	Munt	Middeleeuwen – nieuwe tijd
2899131100	14e eeuwse Duitse munt	Late middeleeuwen B
2899148100	13e eeuwse munt uit Osnabruck	Late middeleeuwen
2899156100	Munten, aanvulling op de schatvondst van 1991 (Archis)	Middeleeuwen – nieuwe tijd
3024412100	Veldkartering waarbij Siegburgs steengoed en waldglas is gevonden.	Late middeleeuwen B
3030544100	Steengoed	Late middeleeuwen – nieuwe tijd
3168334100	Geglazuurde kan van steengoed en een kanonskogel.	Late middeleeuwen B
3295950100	Houten constructie die is geïnterpreteerd als kadewand, ravelijn(gracht) en buitengracht.	Nieuwe tijd midden
3993790100	Booronderzoek waarbij de verwachting voor resten vanaf de middeleeuwen hoog is.	Middeleeuwen – nieuwe tijd
4004083100	Booronderzoek waarbij een deels intact bodemprofiel werd aangetroffen.	Middeleeuwen – nieuwe tijd
4648901100	Archeologische begeleiding. De grondsporen bestaan uit drie sloten, een kuil, twee grachten en een plank. Het vondstmateriaal bestaat uit 5 fragmenten van gebruikskeramiek, 2 stuks klei pijpen, 7 fragmenten van bouw materiaal, 100 objecten van metaal, een kelkglas en 3 stuks schapenbotten en een gedraaide dopje van kurk met een koperen ketting. De sporen en vondsten zijn toe te schrijven aan resten van de Ravelijngracht en de Binnengracht van de 17e en 18e eeuwse vesting Coevorden.	Late middeleeuwen – nieuwe tijd
4675745100	Archeologische opgraving waarbij de resten van vier grachten zijn aangetroffen.	Nieuwe tijd
4932028100	Booronderzoek waarbij een ophooppakket van oud puin aanwezig was.	Nieuwe tijd

2.3 Historische geografie (KNA 4.1: LS03)

De oudste vermelding van Coevorden als nederzetting dateert uit 1141. De nederzetting is ontstaan vanwege de strategische ligging langs een van de noord-zuid wegen die Drenthe en Groningen met het zuiden verbond. De naam duidt een doorwaadbare plaats aan waar men de rivier kon oversteken, een zogenaamde voorde (Coevoorde). De voorde ligt in dit geval in het Schoonebeekerdiep. Vanwege de strategische ligging werd Coevorden regelmatig belegerd. In het begin van de zeventiende eeuw werd de nederzetting tot militaire vesting gemaakt. Begin achttiende eeuw werd de vesting verbeterd en voltooid in de vorm van een regelmatige zevenhoek. De deels nog aanwezige stervormige stadsgracht dateert ook uit deze fase. In 1870 werd de vesting opgeheven en tot 1907 werden de wallen en poorten geslecht en een groot deel van de grachten gedempt.

Op de topografische kaart uit 1850 is te zien dat de buitengracht van de vesting midden door het plangebied liep (Figuur 5). Aan de oostkant lag de glacis (helling aan de buitenkant van een fort) en de noordwestkant van het plangebied was (waarschijnlijk) in gebruik als hooiland (kadastrale kaart 1811-1832; hisgis.nl). Op de topografische kaart uit 1927 is te zien dat de binnenste grachten al grotendeels gedempt zijn en ook een stuk van de buitengracht en noorden van het plangebied al is gedempt ten behoeve van de spoorlijn (Figuur 5). Door het plangebied loopt de gracht echter nog. In de zuidoosthoek van het plangebied is een klein gebouw afgebeeld. Op de kaart uit 1962 is de gracht behoorlijk versmald. Het gebied is verder als bedrijventerrein ingericht. In het noorden van het plangebied is een groot pand afgebeeld en in het zuidoosten meerdere kleien gebouwen. In 1987 is de gracht gedempt en zijn de bedrijfspanden verder uitgebreid. Het pand in het noordwesten van het plangebied is in 2013 gesloopt. De bouw en sloop van de grote bedrijfspanden kunnen de bodem al hebben verstoord.

Figuur 5: Coevorden, DSM Weg: Uitsneden uit de topografische kaarten uit 1850, 1927, 1962 en 1987 (www.topotijdreis.nl).

2.4 Archeologisch verwachtingsmodel (KNA 4.1: LS05)

In het plangebied worden voornamelijk resten verwacht van de buitenste gracht van de vesting Coevorden. Deze is aangelegd in het begin van de achttiende eeuw en loopt midden door het plangebied. Hoewel de gracht pas in de jaren 1980 is gedempt, kunnen met name onderin nog intacte (humeuze) lagen aanwezig zijn die archeologische materialen kunnen bevatten. Aan weerszijden van de gracht kunnen kade- of verstevigingsconstructies van hout worden verwacht. De kans op bewoningssporen van voor de aanleg van dit deel van de vesting is klein. Deze zullen met de aanleg van de gracht en de bebouwing aan het eind van de twintigste eeuw hoogstwaarschijnlijk zijn verstoord.

Op de top van een dekzandrug kunnen wel oudere bewoningssporen aanwezig zijn. In Coevorden zijn vondsten uit de prehistorie gedaan. Eventuele bewoningssporen kunnen zich in de top van het dekzand bevinden en bestaan uit grondsporen en bijvoorbeeld scherven aardewerk en artefacten van vuursteen. In eventuele beekafzettingen is de verwachting voor archeologische waarden laag.

Tabel 2: Coevorden, DSM Weg: Specificatie archeologische verwachting.

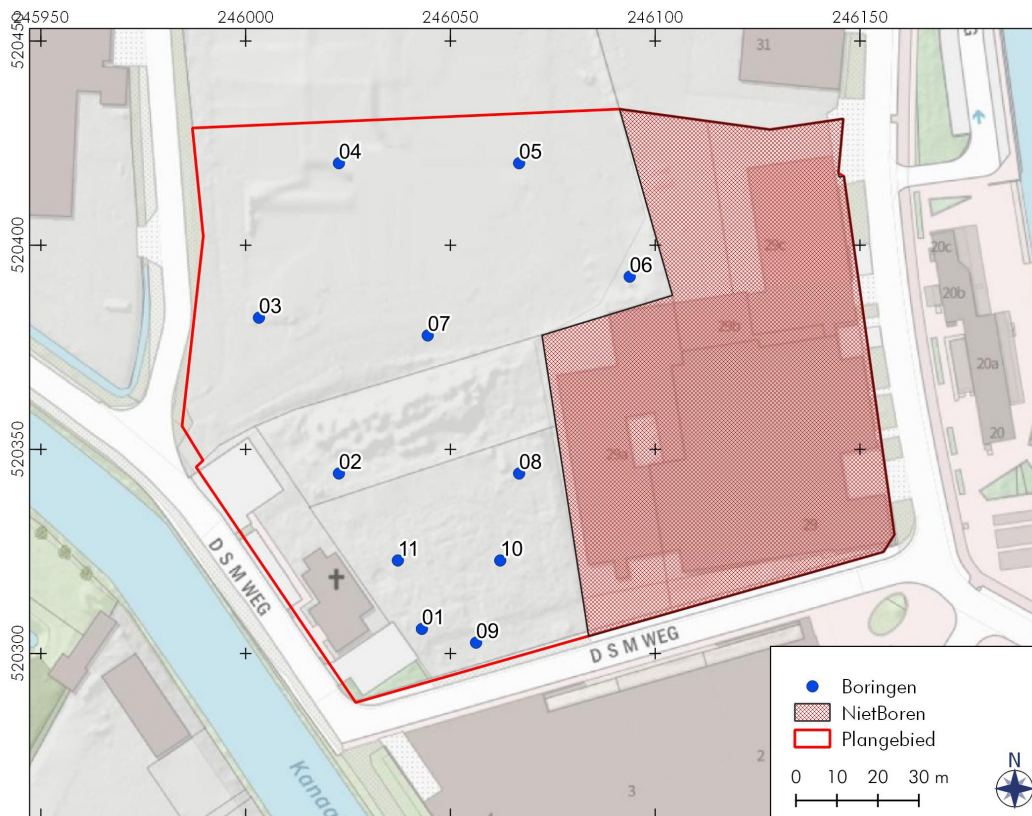
	prehistorie	nieuwe tijd
complextype:	nederzetting	gracht
omvang:	vanaf enkele meters	tientallen meters breed
diepteligging:	in de top van het dekzand	onder de bouwvoor
gaafheid en conservering:	geen organische conservering	mogelijk organische conservering
locatie:	gehele plangebied	midden van het plangebied
uiterlijke kenmerken:	houtschoolspikkels, vuursteen en aardewerk	demping, humeuze lagen, stadsafval
mogelijke verstoringen:	aanleg vesting, bouw en sloopwerkzaamheden	uitbaggering, bouw en sloopwerkzaamheden

3. Veldonderzoek (KNA 4.1: VS05)

3.1 Methoden en technieken (KNA 4.1: VS01)

Het veldwerk is uitgevoerd op 19 oktober 2021. Er zijn acht verkennende boringen gedaan waarmee de gemiddelde boordichtheid zes boringen per hectare is (Figuur 6: boringen 1 t/m 8). De boringen zijn uitgevoerd met een edelmanboor van 7 centimeter doorsnede en zo goed mogelijk over het plangebied verspreid. De einddiepte ligt tussen de 120 en 320 centimeter onder maaiveld. De opgeboorde monsters zijn beschreven en onderzocht door ze laagsgewijs af te snijden in de boorkop. Op deze wijze is bepaald in welke mate de bodem intact is en wat de kans is op archeologische lagen en/of grondsporen. Daarnaast zijn de diepte, lithologie en kleur bepaald, alsmede alle overige bijzonderheden. De locaties van de boringen zijn ingemeten met een GPS met een maximale onnauwkeurigheid van drie meter. De boringen zijn beschreven volgens de Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode (ASB). De hoogtes zijn bepaald met behulp van het Actueel Hoogtebestand Nederland 3. De resultaten van de boringen zijn opgenomen in Appendix II en III in de vorm van boorstaten en laagbeschrijvingen. Een veldkartering kon op de locatie slecht worden uitgevoerd omdat het terrein veelal begroeid was.

Naar aanleiding van de resultaten van het verkennend booronderzoek zijn vier karterende boringen uitgevoerd (Figuur 6: boringen 9 en 10 t/m 11). Deze zijn bij een intacte bodem dubbel uitgevoerd met een edelmanboor van 10 centimeter doorsnede. De opgeboorde monsters zijn zoals hierboven beschreven en de monsters zijn gezeefd met een maaswijdte van 4 millimeter.

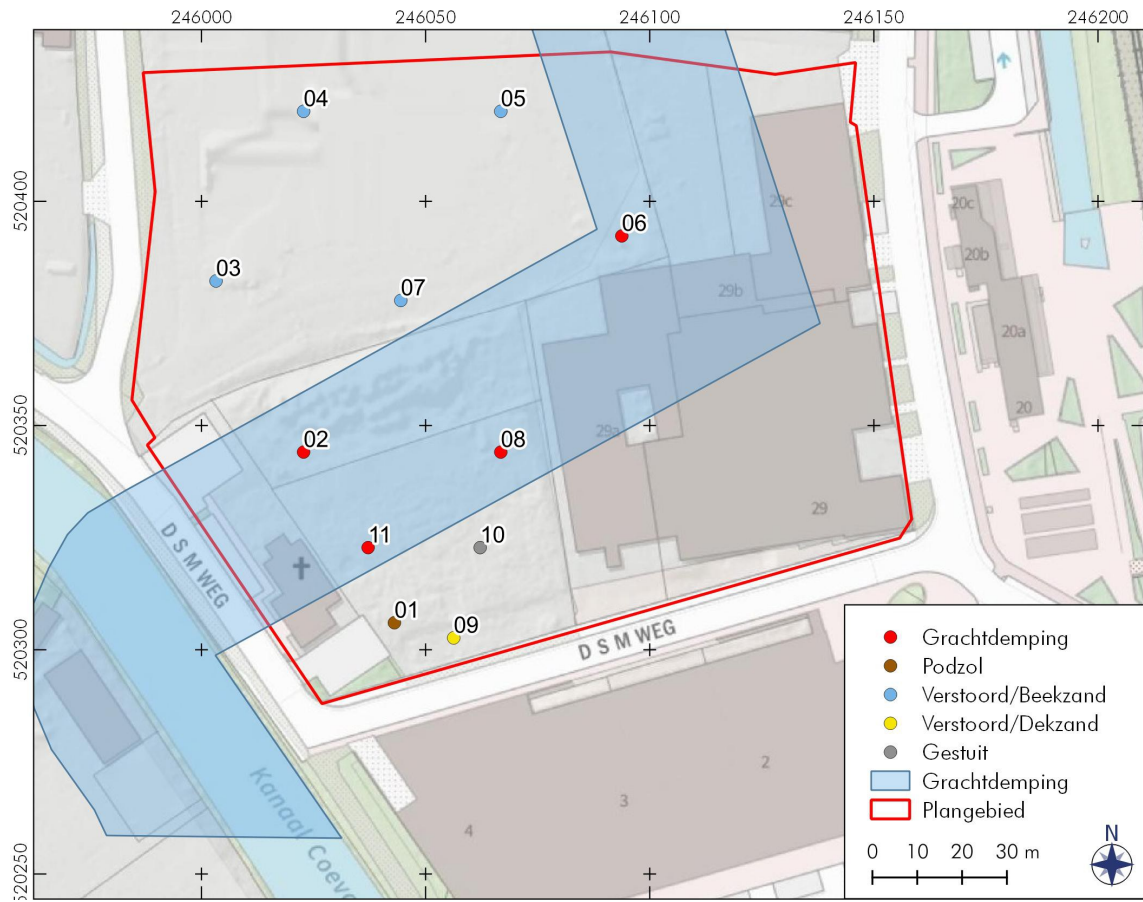
Figuur 6: Coevorden, DSM Weg: Boorpuntenkaart, boringen 1 en 9-11 zijn karterend uitgevoerd.

3.2 Resultaten veldwerk (KNA 4.1: VS02, VS03)

Vanaf het maaiveld was in boringen 1, 2, 8, 9 en 11 een humeuze bouwvoor aanwezig bestaande uit zwak siltig zand. Dit werd in boringen 1 en 9 gevolgd door meerdere pakketten sterk vergraven en/of opgebrachte grond met veel recent baksteenpuin en mortel. In boring 1 werd dit op 165 centimeter onder maaiveld gevolgd door een intacte bruine B-horizont bestaande uit zwak siltig dekzand. Na vijf centimeter ging dit over in de lichtbruine BC-horizont en op 190 centimeter onder maaiveld was de gele C-horizont aanwezig. In boring 9 was onder het vergraven pakket direct een afgetopte gele C-horizont zichtbaar op 160 centimeter onder maaiveld. Boring 10 stuitte na 50 centimeter op ondoordringbaar puin.

Boringen 2, 8 en 11 bevatten onder de bouwvoor een bruingrijs pakket met veel baksteenpuin. Dit is in het veld geïnterpreteerd als demping van de gracht (Figuur 7). In boringen 2 en 11 stuitte de boring voordat de natuurlijk bodem werd bereikt. In boring 8 bevatte dit pakket behalve baksteen ook porselein. Tevens in boring 8 waren onder de vulling met veel puin meerdere vergraven grijzige vullingen aanwezig bestaande uit zwak siltig zand met klei- of humusbrokken. Ook dit is geïnterpreteerd als vulling van de gracht. De onderkant van de gracht werd waargenomen op 290 centimeter onder maaiveld.

In boringen 3 t/m 7 was geen bouwvoor meer aanwezig. Vanaf het maaiveld lag direct bouwzand, of in het geval van boring 7 eerst een grindlaag. Dit werd gevolgd door sterk vergraven pakketten geel tot grijs zand met soms leembrokken. In boringen 3 t/m 5 en 7 was hieronder beekzand aanwezig. Boring 6 week enigszins af. Hier was onder het pakket opgebrachte grond zand aanwezig met roestvlekken, kleibrokken en humeuze brokken. Mogelijk gaat het hier ook om grachtdemping, hoewel dit een ander karakter heeft dan in boringen 2, 8 en 11. Op 130 centimeter onder maaiveld was in boring 6 beekzand aanwezig. In geen van de boringen zijn archeologische artefacten aangetroffen.

Figuur 7: Coevorden, DSM Weg: Resultaten per boring en het verloop van de gracht zoals bekend van historisch kaartmateriaal.

4. Conclusies en advies (KNA 4.1: VS07)

Het plangebied ligt aan de rand van de vestingstad Coevorden. De stad ligt in een beekdal met dekzandruggen. Door het plangebied liep de buitenste stervormige gracht die is aangelegd aan het begin van de achttiende eeuw. De gracht werd in de jaren 1980 gedempt; toen waren het noorden en zuiden van het gebied al in gebruik als bedrijventerrein.

Tijdens het booronderzoek is in het zuidwesten van het plangebied een klein deel met een intact podzolprofiel gevonden. Daarom is dit gedeelte nader onderzocht met enkele karterende boringen. Hierin zijn echter ook geen vondsten gedaan. Het noordelijk deel van het plangebied is volledig verstoord tot in het beekzand. In het midden van het plangebied werd inderdaad de demping van de gracht gevonden. Deze bestond voornamelijk uit zeer puinhoudende grond. Er werden geen intacte (humeuze) lagen van de gracht gevonden en geen archeologische vondsten gedaan.

Selectie-advies door [REDACTED] MA (KNA-archeoloog/prospecteur)

Tijdens het booronderzoek zijn geen archeologische vondsten gedaan en in de gracht zijn geen intacte lagen aangetroffen. Aan beide kanten van de gracht is de bodem sterk verstoord. Ook onder het metaalbewerkingsbedrijf (waar niet is geboord) is de bodem waarschijnlijk verstoord. De kans op intacte archeologische waarden in het plangebied is klein. Wij adviseren daarom het plangebied wat betreft de archeologie vrij te geven.

In alle gevallen geldt dat indien bij toekomstig graafwerk archeologische vondsten worden gedaan of archeologische grondsporen worden aangetroffen, daarvan direct melding moet worden gedaan bij de minister conform de Erfgoedwet 2015, artikel 5.10 & 5.11. Wij adviseren dit te doen bij de gemeente Coevorden.

Selectiebesluit bevoegde overheid

Dit rapport is ter toetsing voorgelegd aan de bevoegde overheid, de gemeente Coevorden. Namens deze heeft [REDACTED] beleidsmedewerker cultuurhistorie en archeologie, op 27 oktober 2021 laten weten het rapport goed te keuren en bovengenoemd selectie-advies over te nemen.

Gebruikte bronnen

AHN-Viewer. www.AHN.nl. Actueel Hoogtebestand Nederland. Rijkswaterstaat, Adviesdienst Geoinformatie en ICT.

ARCHIS 3. www.zoeken.cultureelerfgoed.nl

Boer, de, A.G., C.J. Frank, E. Jacobs & A. Botman. 2011. *Handleiding bij de Cultuurhistorische Inventarisatie van de gemeente Coevorden*. ADC Rapport 2760. ADC ArcheoProjecten, Amersfoort

Bosch, J.H.A. 2008. *Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode versie 1.1*. Archeologie Leidraad 3. Deltares-rapport 2008-U-R0881/A.

www.hisgis.nl

Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie 4.1. www.SIKB.nl. 2018. Centraal College van Deskundigen Archeologie.

www.opentopo.nl

Publieke Dienstverlening Op de Kaart, www.pdok.nl

www.ruimtelijkeplannen.nl

www.topotijdreis.nl

Vos, P., M. van der Meulen, H. Weerts & J. Bazelmans. 2018. *Atlas van Nederland in het Holoceen. Landschap en bewoning vanaf de laatste ijstijd tot nu*. Amsterdam: Prometheus.

Lijst van Figuren en Tabellen

Figuren

- 1 Topografische kaart
- 2 Luchtfoto
- 3 Foto plangebied
- 4 Archeologische kaart
- 5 Topografische kaarten uit 1850, 1927, 1962 en 1987
- 6 Boorpuntenkaart
- 7 Resultaten per boring

Tabellen

- 1 Vondstmeldingen rondom het plangebied
- 2 Specificatie archeologische verwachting

Appendix I: Archeologische periodes

paleolithicum:			
paleolithicum vroeg:	tot 300.000 BP		
paleolithicum midden:	300.000 - 35.000 BP		
paleolithicum laat:	35.000 BP - 8.800 vC		
paleolithicum laat A:	35.000 - 18.000 BP		
paleolithicum laat B:	18.000 BP - 8.800 vC		
mesolithicum:			
mesolithicum vroeg:	8.800 - 7.100 vC		
mesolithicum midden:	7.100 - 6.450 vC		
mesolithicum laat:	6.450 - 4.900 vC		
neolithicum:			
neolithicum vroeg:	5.300 - 4.200 vC		
neolithicum vroeg A:	5.300 - 4.900 vC		
neolithicum vroeg B:	4.900 - 4.200 vC		
neolithicum midden:	4.200 - 2.850 vC		
neolithicum midden A:	4.200 - 3.400 vC		
neolithicum midden B:	3.400 - 2.850 vC		
neolithicum laat:	2.850 - 2.000 vC		
neolithicum laat A:	2.850 - 2.450 vC		
neolithicum laat B:	2.450 - 2.000 vC		
bronstijd:			
bronstijd vroeg:	2.000 - 1.800 vC		
bronstijd midden:	1.800 - 1.100 vC		
bronstijd midden A:	1.800 - 1.500 vC		
bronstijd midden B:	1.500 - 1.100 vC		
bronstijd laat:	1.100 - 800 vC		
ijzertijd:			
ijzertijd vroeg:		800 - 500 vC	
ijzertijd midden:		500 - 250 vC	
ijzertijd laat:		250 - 12 vC	
romeinse tijd:			
romeinse tijd vroeg:		12 vC - 70 nC	
romeinse tijd vroeg A:		12 vC - 25 nC	
romeinse tijd vroeg B:		25 - 70 nC	
romeinse tijd midden:		70 - 270 nC	
romeinse tijd midden A:		70 - 150 nC	
romeinse tijd midden B:		150 - 270 nC	
romeinse tijd laat:		270 - 450 nC	
romeinse tijd laat A:		270 - 350 nC	
romeinse tijd laat B:		350 - 450 nC	
middeleeuwen:			
middeleeuwen vroeg:		450 - 1.050 nC	
middeleeuwen vroeg A:		450 - 525 nC	
middeleeuwen vroeg B:		525 - 725 nC	
middeleeuwen vroeg C:		725 - 900 nC	
middeleeuwen vroeg D:		900 - 1.050 nC	
middeleeuwen laat:		1.050 - 1.500 nC	
middeleeuwen laat A:		1.050 - 1.250 nC	
middeleeuwen laat B:		1.250 - 1.500 nC	
nieuwe tijd:			
nieuwe tijd vroeg:		1.500 - 1.650 nC	
nieuwe tijd midden:		1.650 - 1.850 nC	
nieuwe tijd laat:		1.850 - heden	
pleistoceen:	2,5 miljoen - 10.000 BP		
elsterien	475.000 - 410.000 BP		
saalien	200.000 - 130.000 BP		
weichselien	116.000 - 10.000 BP		
holoceen:	10.000 - heden		

vC = voor Christus
nC = na Christus
BP = before present; present = 1950

Algemeen

Steentijd (tot 2000 vC)

De steentijd is opgedeeld in het paleolithicum, mesolithicum en neolithicum. Het paleolithicum (oude steentijd) wordt vooral gekenmerkt door de ijstijden. Na het laatpaleolithicum verbetert het klimaat. Vindplaatsen uit het late paleolithicum zijn vooral te herkennen aan concentraties vondstmateriaal (bewerkt en/of verbrand vuursteen, houtskool) met weinig en moeilijk te herkennen grondsporen zoals kuilen, paalgaten en houtskoolconcentraties die mogelijk wijzen op haardplaatsen.

Vondsten uit het mesolithicum of midden steentijd, gekenmerkt door sporen en vondsten van rondtrekkende jagers en verzamelaars, bestaan voornamelijk uit bewerkt vuursteen, verbrande hazelnootdoppen en houtskoolfragmenten. Mesolithische grondsporen zijn vooral oppervlakte-haarden en haardkuilen. In een natte omgeving kunnen ook werktuigen van gewei of hout bewaard zijn gebleven. VoorbVelserbroekn hiervan zijn geweibijlen, bogen, visfuiken, etc.

In het neolithicum (nieuwe steentijd) werden dieren gehouden en in het neolithicum werd eveneens akkerbouw bedreven. Grondsporen uit deze periode kunnen bestaan uit paalgaten van bijvoorbeeld boerderijen, resten van beschoeiingen, greppels, (afval)kuilen en haardplaatsen. Aardewerk komt in deze tijd voor, evenals bewerkt (vuur)steen en geslepen bijlen.

Metaaltijden (2000-12 vC)

In de bronstijd en ijzertijd kwam bemesting en wisselbouw binnen de akkerbouw voor.

Sporen uit de bronstijd en ijzertijd kunnen bestaan uit kuilen, paalgaten van boerderij-plattegronden, bijgebouwen of spiekers, waterkuilen of -putten, erf- of akkerafscheidingen en sporen van akkerbewerking zoals de kruiselings getrokken voren van een eergetouw. Houtskool kan duiden op de aanwezigheid van haarden voor voedselbereiding of het bakken van aardewerk. Ook kunnen er restanten gevonden worden die duiden op metaalbewerking, zoals stukken ovenwand, brons- of ijzerlakken, sintels, mallen, smeltkroezen, metaal bedoeld voor omsmelten, etc.

Vondsten kunnen verder bestaan uit bijvoorbeeld metalen voorwerpen of voorwerpen van aardewerk zoals vaatwerk, maar ook slingerkogels, rammelaars, spinklosjes en weefgewichten.

Romeinse tijd (12 vC-450 nC)

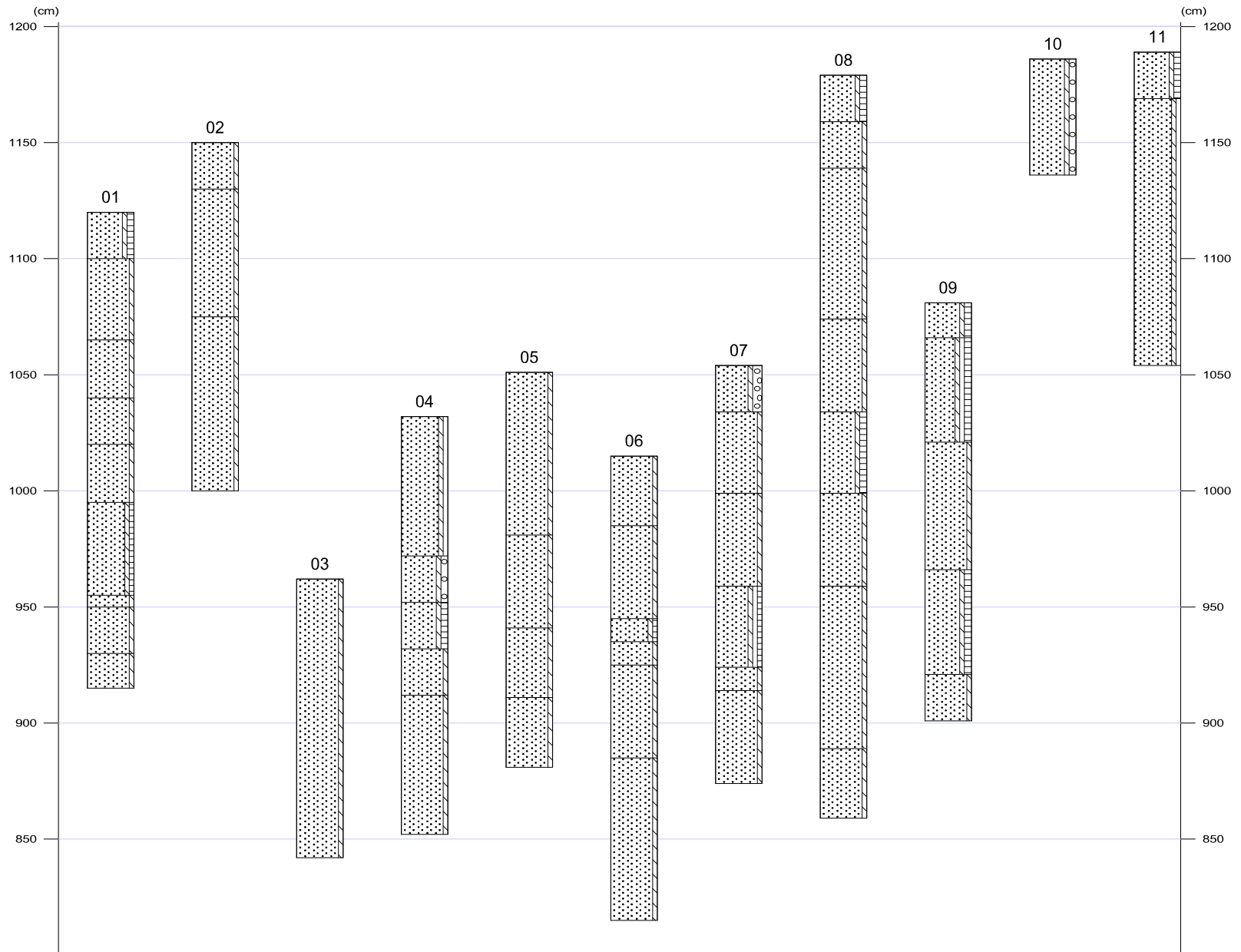
In de romeinse tijd vormde de Rijn de noordelijke grens van het romeinse rijk. Langs deze grens, de *limes*, werden grensposten, nederzettingen en wegen gebouwd. In het noorden van Nederland zijn ook romeinse vondsten gedaan, maar dit zijn voornamelijk losse vondsten als romeinse munten, mantelspelden en scherven romeins aardewerk.

Middeleeuwen en nieuwe tijd (450 nC-heden)

Na een afname in de bevolkingsdichtheid aan het einde van de romeinse tijd en de periode erna, steeg deze weer in het begin van de middeleeuwen. Vondsten uit de middeleeuwen en later bestaan voornamelijk uit scherven aardewerk, waaronder importaardewerk, munten en metalen voorwerpen (zoals mantelspelden, spijkers), resten van aardewerkproductie, metaalbewerking, wolbewerking etc. Belangrijke gebouwen (bijvoorbeeld kerken en borgen) werden van baksteen / kloostermoppen gebouwd.

Appendix II: Coevorden DSM Weg - Boorstaten

01

X-coördinaat (m) : 246043
 Y-coördinaat (m) : 520306
 Maaiveld (cm) : 1120

Lithologie

Diepte (cm)	Omschrijving Grondsoort	Archeologische indicatoren
0 - 20	zand zwak siltig, matig humeus, donker-bruin-grijs, bouwvoor, Opm.: zandbrokken	
20 - 55	zand zwak siltig, donker-grijs, vergraven, opgebrachte grond	weinig baksteen
55 - 80	zand zwak siltig, licht-grijs, opgebrachte grond, vergraven	spoor baksteen
80 - 100	zand zwak siltig, donker-bruin-grijs, vergraven	spoor glas, spoor baksteen
100 - 125	zand zwak siltig, grijs, vergraven	
125 - 165	zand zwak siltig, zwak humeus, donker-grijs	
165 - 170	zand zwak siltig, bruin, B-horizont, dekzand	
170 - 190	zand zwak siltig, licht-bruin, BC-horizont, dekzand	
190 - 205	zand zwak siltig, licht-geel, C-horizont, dekzand	

02

X-coördinaat (m) : 246023
 Y-coördinaat (m) : 520344
 Maaiveld (cm) : 1150

Lithologie

Diepte (cm)	Omschrijving Grondsoort	Archeologische indicatoren
0 - 20	zand zwak siltig, grijs, bouwvoor	
20 - 75	zand zwak siltig, grijs-bruin, vergraven, Opm.: zandbrokken	
75 - 150	zand zwak siltig, grijs, vergraven, Opm.: grachtdemping, boring gestuit	weinig baksteen

03

X-coördinaat (m) : 246003
 Y-coördinaat (m) : 520382
 Maaiveld (cm) : 962

Lithologie

Diepte (cm)	Omschrijving Grondsoort	Arc indi
0 - 120	zand zwak siltig, bruin-grijs, opgebrachte grond, Opm.: bouwzand, zand loopt uit de boor	

04

X-coördinaat (m) : 246023
 Y-coördinaat (m) : 520420
 Maaiveld (cm) : 1032

Lithologie

Diepte (cm)	Omschrijving Grondsoort	Arc indi
0 - 60	zand zwak siltig, zwak grindig, grijs, opgebrachte grond, Opm.: bouwzand	
60 - 80	zand zwak siltig, matig grindig, grijs, vergraven, Opm.: leembrokken	
80 - 100	zand zwak siltig, matig humeus, donker-grijs, vergraven	
100 - 120	zand zwak siltig, licht-grijs, vergraven, Opm.: bouwzand	
120 - 180	zand zwak siltig, licht-grijs, Opm.: beekzand, zand liep uit de boor	

05

X-coördinaat (m) : 246067
 Y-coördinaat (m) : 520420
 Maaiveld (cm) : 1051

Lithologie

Diepte (cm)	Omschrijving Grondsoort	Arc indi
0 - 70	zand zwak siltig, bruin, opgebrachte grond, vergraven	
70 - 110	zand zwak siltig, licht-opgebrachte grond, vergraven	
110 - 140	zand zwak siltig, licht-geel, weinig roestvlekken, Opm.: slecht gesorteerd	
140 - 170	zand zwak siltig, licht-grijs, Opm.: beekzand	

06

X-coördinaat (m) : 246094
 Y-coördinaat (m) : 520392
 Maaiveld (cm) : 1015

Lithologie

Diepte (cm)	Omschrijving Grondsoort	Arc indi
0 - 30	zand zwak siltig, bruin, opgebrachte grond, vergraven	
30 - 70	zand zwak siltig, licht-geel, basis scherp, opgebrachte grond, vergraven, Opm.: leembrokken	
70 - 80	zand zwak siltig, zwak humeus, donker-grijs, spoor roestvlekken, vergraven, Opm.: grachtdemping	
80 - 90	zand zwak siltig, licht-geel, spoor roestvlekken, Opm.: grachtdemping	
90 - 130	zand zwak siltig, grijs, vergraven, Opm.: grachtdemping, kleibrokken, slecht gesorteerd	
130 - 200	zand zwak siltig, grijs, Opm.: beekzand, zand liep uit de boor	

07

X-coördinaat (m) : 246044
 Y-coördinaat (m) : 520378
 Maaiveld (cm) : 1054

Lithologie

Diepte (cm)	Omschrijving Grondsoort	Archeologi: indicatoren
0 - 20	zand zwak siltig, sterk grindig, donker-bruin-grijs, opgebrachte grond	spoor glas
20 - 55	zand zwak siltig, licht-geel, opgebrachte grond, Opm.: bouwzand	
55 - 95	zand zwak siltig, grijs, vergraven, Opm.: plastic	
95 - 130	zand zwak siltig, zwak grindig, zwak humeus, donker-grijs	
130 - 140	zand zwak siltig, grijs, vergraven, Opm.: humusbrokken	
140 - 180	zand zwak siltig, licht-grijs, Opm.: beekzand, slecht gesorteerd	

08

X-coördinaat (m) : 246067
 Y-coördinaat (m) : 520344
 Maaiveld (cm) : 1179

Lithologie

Diepte (cm)	Omschrijving Grondsoort	Archeologische indicatoren
0 - 20	zand zwak siltig, matig humeus, donker-bruin-grijs, bouwvoor	
20 - 40	zand zwak siltig, bruin-grijs, vergraven	spoor glas, weinig baksteen
40 - 105	zand zwak siltig, bruin, Opm.: grachtdemping, porselein	veel baksteen, spoor aardewerkfragmenten
105 - 145	zand zwak siltig, licht-grijs, vergraven, Opm.: grachtdemping, kleibrokken	spoor baksteen
145 - 180	zand zwak siltig, matig humeus, donker-grijs, vergraven, Opm.: grachtdemping, humusbrokken	spoor baksteen
180 - 220	zand zwak siltig, licht-grijs, Opm.: grachtdemping	
220 - 290	zand zwak siltig, grijs, vergraven, Opm.: grachtdemping, kleibrokken	
290 - 320	zand zwak siltig, grijs, spoor plantenresten, Opm.: beekzand	

X-coördinaat (m) : 246056
 Y-coördinaat (m) : 520303
 Maaiveld (cm) : 1081

Lithologie

Diepte (cm)	Omschrijving Grondsoort	Archeologische indicatoren
0 - 15	zand zwak siltig, matig humeus, donker-bruin-grijs, bouwvoor	
15 - 60	zand zwak siltig, zwak grindig, matig humeus, donker-grijs, vergraven	spoor baksteen
60 - 115	zand zwak siltig, grijs, vergraven	
115 - 160	zand zwak siltig, matig humeus, donker-grijs, vergraven, Opm.: uitgelogde korrels	
160 - 180	zand zwak siltig, geel, C-horizont, dekzand, Opm.: afgetopt	

X-coördinaat (m) : 246062
 Y-coördinaat (m) : 520323
 Maaiveld (cm) : 1186

Lithologie

Diepte (cm)	Omschrijving Grondsoort	Archeologische indicatoren
0 - 50	zand zwak siltig, matig grindig, grijs, opgebrachte grond, Opm.: bouwzand, boring gestuit	weinig baksteen

X-coördinaat (m) : 246037
 Y-coördinaat (m) : 520323
 Maaiveld (cm) : 1189

Lithologie

Diepte (cm)	Omschrijving Grondsoort	Archeologische indicatoren
0 - 20	zand zwak siltig, matig humeus, donker-bruin-grijs, bouwvoor	spoor baksteen
20 - 135	zand zwak siltig, zwak grindig, donker-bruin-grijs, vergraven, Opm.: grachtdemping, boring gestuit	weinig baksteen